

เรื่อง ภาษาถิ่นพรานกระต่าย

รายละเอียด

บทนำ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภาษาถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร กรณีศึกษา ภาษาถิ่นพรานกระต่าย ซึ่งภาษาเป็นวัฒนธรรมระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์และไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้มนุษย์รู้สึกเป็นพวกเดียวกันได้ดีกว่าภาษา ภาษาจึงเป็นสื่อกลางของคนที่อยู่ในชาติหรือในถิ่นฐานที่ตนอาศัยอยู่ โดยเฉพาะภาษาถิ่นจัดเป็นภาษาที่มีเอกลักษณ์หรือเป็นที่นิยมสื่อสารตามท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งในบทความนี้มุ่งประเด็นศึกษาภาษาถิ่นพรานกระต่ายตามตำนานเล่าไว้ว่า “มีนายพรานเดินทางมาสำรวจเส้นทาง เพื่อไปสร้างเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย วันหนึ่งขณะที่กำลังพักผ่อน นายพรานได้พบกระต่ายขนสีทองสวยงามมากบริเวณหน้าถ้ำแห่งหนึ่ง และได้หายเข้าไปใน

ถ้า ต่อมานายพราน จึงกราบบังคมทูลพระร่วงให้รับทราบ และรับอาสาจะจับกระต่ายตัวดังกล่าว และได้ใช้ความพยายามที่จะจับตั้งหลายครั้งแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงได้สร้างบ้านถาวรขึ้นบริเวณหน้าถ้ำเพื่อรอจับกระต่ายหลายปีต่อมาจึงมีผู้อพยพมาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านพรานกระต่าย" ได้รับสถาปนาเป็นอำเภอครั้งแรกเมื่อปี 2438" ภาษาถิ่นพรานกระต่ายเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารตั้งแต่ยุคชุมชนดั้งเดิมที่เข้ามาตั้งรกรากก่อสร้างบ้านเมืองพรานกระต่ายโดยกลุ่มชนดังกล่าวใช้ภาษาพูดเป็นภาษาไทยถิ่นกลาง (รัชดาภรณ์ รัชชชน, 2550 หน้า 3) ได้จำแนกภาษาไทยออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้แต่ภาษาไทยถิ่นกลางมีความหมายเพี้ยนไปบ้างเล็กน้อย คือลักษณะเด่นของภาษาถิ่นพรานกระต่าย คือ การใช้วรรณยุกต์เอกและเสียงเอกจะเปลี่ยนเป็นเสียงจัตวา และเสียงวรรณยุกต์จัตวาจะเปลี่ยนเป็นเสียงวรรณยุกต์เอก ซึ่งสภาพทางภูมิประเทศจะไม่มีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นพรานกระต่าย เพราะภาษาของชาวพรานกระต่ายจะกระจายออกไปแบบเครือข่าย

พื้นที่ที่ใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่าย

จากการศึกษาเรื่องเอกลักษณ์ภาษาถิ่นพัฒนาการทางไทยบนถนนพระร่วง พบว่า ภาษาถิ่นพรานกระต่ายเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันอยู่ทั่วไปใน อำเภอ พรานกระต่าย และบริเวณใกล้เคียง ซึ่งใช้กันแทบทุกครัวเรือน ผู้เขียนสรุปพื้นที่ที่ใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่าย ดังนี้

1. ในเขตอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ทุกหมู่บ้านในอำเภอนี้พูดภาษาถิ่นพรานกระต่ายทั้งสิ้น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเป็นเวลานานมาแล้ว
2. ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จะมีพื้นที่ที่ใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่ายสื่อสารมีจำนวนหนึ่งหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านน้ำดิบ
3. ในเขตอำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ที่ใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่ายสื่อสารมีจำนวน 2 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านหนองหลวงและหมู่บ้านลานกระบือ
4. อำเภอเมือง จังหวัดตาก มีพื้นที่ที่ใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่ายสื่อสารมีจำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านตลุกป่า ตาล บ้านบ่อไม้หว้า บ้านโป่งแดง บ้านลานสอ บ้านวังประจบ บ้านสะแกเครือ และบ้านไม้งาม
5. อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ที่ใช้ภาษาพรานกระต่ายสื่อสารมีจำนวน 3 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านคุดเสมอ หมู่บ้านชุมแสงสงครามและหมู่บ้านหนองตุม
6. อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ที่ใช้ภาษาพรานกระต่ายสื่อสารมีจำนวน 4 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านไผ่ล้อม หมู่บ้านยางซ้าย หมู่บ้านฝอย และหมู่บ้านคลองยาง
7. อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ที่ใช้ภาษาพรานกระต่ายสื่อสารมีจำนวน 7 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านบึงสนม หมู่บ้านคุดประตุ หมู่บ้านใหม่เจริญผล หมู่บ้านบ่อคู หมู่บ้านทุ่งหลวง หมู่บ้านสามพวง หมู่บ้านเขาทองผางจับ และหมู่บ้านโดนด

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

8. อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ที่ใช้ภาษาพรานกระต่ายสื่อสารมีจำนวน 1 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านวังตะแบกเหนือ จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมการใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่าย มีอยู่เป็นบริเวณกว้างโดยทั่วไป และมีการสืบทอดโดยตลอด

หลักการเขียนและวิธีใช้ภาษาถิ่น

จากการศึกษาเอกลักษณ์ภาษาถิ่น พัฒนาการทางไทยบนถนนพระร่วง (เทศบาลพรานกระต่าย, ม.ป.ป.) สรุปหลักการเขียนและวิธีใช้ภาษา ดังนี้

1. ตัวพยัญชนะนั้นลำดับไว้ตามตัวอักษรคือ ก ข ฃ ค ฅ ฉ จนถึง ฮ ไม่ได้ลำดับตามเสียง เช่น จะค้นคำ เทิน จะต้องไปหาในหมวดตัว ท: จะค้นคำเหมืองจะต้องไปหาในหมวด ห
2. สระนั้นก็ไม่ได้ลำดับตามเสียง ลำดับไว้ตามรูปสระ ดังนี้ แ แ โ โ ร ู ุ สระที่ประสมกันหลายรูปก็จัดเรียงตามลำดับรูปสระที่อยู่ก่อนและหลังตามลำดับข้างบนนี้เหมือนกัน
3. พยัญชนะกับสระประสมกัน ลำดับพยัญชนะก่อนแล้วจึงลำดับตามรูปสระส่วนพยัญชนะที่ไม่มีสระปรากฏเป็นรูปประสมอยู่ด้วยเอาไว้ข้างหน้า เช่น ขมั่งข้าว ขม๊กน้ำ อยู่หน้า ชะโยน กง อยู่หน้า กะ ถ้าผู้ใช้เอกลักษณ์ภาษาถิ่นนี้จะพลิกดูลำดับในเล่มเสียงให้ตลอดสักตัวอักษรหนึ่ง ก็จะทราบวิธีค้นได้โดยง่าย
4. ไม้เอก, ไม้โท, ไม้ตรี, ไม้จัตวา, ไม้ไต่คู้และไม้ทัณฑฆาต เหล่านี้ไม่ได้จัดเข้าในลำดับ
5. คำที่มีความหมายคล้ายคำเดิม แต่ต้องมีคำอื่นประกอบด้วย และคำประกอบนั้นขึ้นต้นด้วยอักษรตัวอื่นมิได้ขึ้นต้นด้วยอักษรตัวเดียวกับคำเดิมเก็บเรียงในลำดับอักษรนั้น ๆ เช่น ข้าวเกรก เก็บเรียงที่อักษร ข, ไม่เก็บเรียงที่ อักษร ก, ชะมูกเก็บเรียงที่อักษร ข ไม่เก็บเรียงที่อักษร ม

ตัวอย่างภาษาที่เป็นพรานกระต่าย

จากการศึกษา เรื่อง เอกลักษณ์ภาษาถิ่นพรานกระต่าย (องค์การบริหารส่วนตำบลพรานกระต่าย, 2547) สรุปตัวอย่างคำภาษาพรานกระต่ายเบื้องต้น ดังนี้

ลุ่มกึ่งกับพื้น	ภาษาพรานกระต่ายคือ กึ่งกะหล่น
ก้องดินในทุ่งนา	ภาษาพรานกระต่ายคือ ก้อนขี้แต่
รถมอเตอร์ไซค์	ภาษาพรานกระต่ายคือ รถตามอ
เล่นหมากเก็บ	ภาษาพรานกระต่ายคือ เล่นหมากปากเปิด
ตรงโน้น	ภาษาพรานกระต่ายคือ โด้นะ
จอบขุดดิน	ภาษาพรานกระต่ายคือ กระเบ็งเห็ง หรือกระบก
ตุ๊กแก	ภาษาพรานกระต่ายคือ ตอดตอ
ลูกน้ำ	ภาษาพรานกระต่ายคือ ตะกะเตี้ย
เป็นหลุมเป็นบ่อ	ภาษาพรานกระต่ายคือ กะบวกกะบัว

1. ลักษณะการใช้ภาษาถิ่น (พรานกระต่าย) วัฒนธรรมการใช้ภาษา ภาษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เป็นภาษากลาง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

แต่จะมีเพื่อนไปบ้างก็ยังมีเค้าเดิม การเพื่อนไปนี้เป็นภาษาทางภาคไหน เพื่อนมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว
ดังต่อไปนี้ คือ

เสื่อ	เพื่อนเป็น	เสื่อ
ข้าวสาร	เพื่อนเป็น	ข้าวส่าน
หนังสือ	เพื่อนเป็น	หนังสือ
คนสวย	เพื่อนเป็น	คนสวย
มั่งชิ	เพื่อนเป็น	มั่งอี
ไปชิวะ	เพื่อนเป็น	ไปชั่ว
ไปไหนเล่า	เพื่อนเป็น	ไปเฝ้า

2. ภาษาถิ่นที่ยังใช้กันอยู่แพร่หลาย และยังใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้บางคำที่ไม่เหมือนกับภาคอื่น ๆ เช่น

ขี้ขุ้น	คือ	ฝรั่ง (ผลไม้)
น้ำแหน่	คือ	น้อยหน้า
ยู่	คือ	ผลึก, ดัน
โต้	คือ	ตรงโน้น
เนี่ยะ	คือ	ตรงนี้
ตะพึด	คือ	สะพึดกัน
มอด	คือ	รอดใต้
ยั้ง	คือ	หยุด
ไม้เส้า	คือ	ไม้สอยผลไม้
ขวม	คือ	ครอบ, สวม
แหงะ	คือ	เหลียวดู, หันหน้ามา
กะบก	คือ	จอบ
กะจอบ	คือ	เสียม
คุ	คือ	ถึงน้ำ
อีมุย	คือ	ขวาน
ตะแก้ม	คือ	จิ้งจก
แมงกะบี	คือ	ผีเสื้อ
ตะกะเตี้ย	คือ	ลูกน้ำ (ลูกยุง)
ลูกโจ้	คือ	ลูกสุนัข
หยุด	คือ	ไม่กรอบ
แคบหมู	คือ	หนังหมูทอดพอง
จิ้งไน	คือ	จิ้งหรีด

3. คำสร้อย ใช้เสียงดนตรีในการจบประโยคการสนทนา

ภาษามาตรฐาน	ภาษากำแพงเพชร
เอาเอง	เอาเอ็ง
ไปไหนมา	ไปไหนมาแล้ว

เอาชี

เอาฮี

4. ภาษาเปลี่ยนไป

อยู่ที่นี้

ไต่นี้

อยู่ที่นั้น

อยู่ปุ่น

จากผลงานวิจัย เรื่อง การศึกษาทางสังคมในการเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยกลางและภาษาถิ่นพรานกระต่าย และคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในท้องถิ่น (รัชดาภรณ์ รักรัษชน, 2550, หน้า 17-45) พบว่า ภาษาถิ่นพรานกระต่าย มี 5 วรรณยุกต์ เหมือนกับภาษาไทยกลางนั่นคือ วรรณยุกต์ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ คำที่ออกเสียงในวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทยกลาง จะออกเสียงในวรรณยุกต์ เอก ในภาษาถิ่นพรานกระต่าย และคำที่ออกเสียงในวรรณยุกต์ เอกและโท ในภาษาไทยกลาง จะออกเสียงในวรรณยุกต์จัตวา ในภาษาถิ่นพรานกระต่าย และในด้านของคำศัพท์เฉพาะของภาษาถิ่นพรานกระต่ายนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 16 กลุ่ม นั่นคือ 1) กลุ่มคำสร้างคำเสริม 2) กลุ่มคำผสมที่มีสัมผัสสระ 3) กลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติ 4) กลุ่มคำที่มีการสลับที่พยัญชนะ 5) กลุ่มคำที่เรียกตามลักษณะการใช้ 6) กลุ่มคำที่ไม่ถูกใช้แล้ว 7) กลุ่มคำยืม 8) กลุ่มคำที่บางพยางค์ถูกตัดออกไป 9) กลุ่มคำที่ถูกกลืนเสียง 10) กลุ่มคำที่เรียกตามลักษณะเฉพาะ 11) กลุ่มคำที่ใช้เหมือนกับภาษาไทยกลาง 12) กลุ่มคำที่สร้างขึ้นใหม่ 13) กลุ่มคำที่มีบางส่วนของคำถูกตัดและเพิ่ม 14) กลุ่มคำที่เพิ่มคำอุปสรรค 15) กลุ่มคำที่สระเปลี่ยน 16) กลุ่มคำที่ตัวควบกล้ำหายไป

1. กลุ่มคำสร้างคำเสริม

- กงลื้อ กงรถ --> กงลื้อ + กงรถ

ความหมาย : ลื้อรถ

ที่มา : กงลื้อ (วง, ส่วนรอบของลื้อ)

กงรถ (วง, ลื้อรถ)

- กระบวกกระบัว --> กระบวก + กระบัว

ความหมาย : เป็นหลุมเป็นบ่อ

ที่มา : กระบวก (เป็นหลุมเป็นบ่อ)

กระบัว (ไม่มีความหมาย)

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- กระเซะกระแซะ --> กระเซะ + กระแซะ

ความหมาย : เปียก

ที่มา : กระเซะ (รู้สึกเริ่มจะเป็นไข้)

กระแซะ (ไม่มีความหมาย)

- ไข้ตะกั้นตะก้าน --> ไข้ตะกั้น + ตะก้าน

ความหมาย : รู้สึกเริ่มจะเป็นไข้

ที่มา : ไข้ตะกั้น (รู้สึกเริ่มจะเป็นไข้)

ตะก้าน (ไม่มีความหมาย)

2. กลุ่มคำผสมที่มีสัมผัสสระ

- ชะโลกโกกเกก --> ชะโลก + โกกเกก

ความหมาย : หุบเขาที่มีหินมาก ไม่เรียบ

ที่มา : ชะโลก (ไม่มีความหมาย)

โกกเกก (เกาะกระรอน ไม่เรียบร้อย)

3. กลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติ

- กุกๆ หรือ โก๊กๆ

ที่มา : การทำเสียงเรียกให้ไก่มากินข้าว ; เลียนเสียงไก่

เช่น : เวลาจะเรียกไก่ให้มากินข้าวจะทำเสียง ก๊ก กุก ๆๆๆ (พร้อมทำท่าทางตีดิน)

- ไก่ตึกกะตึก

ที่มา : เสียงไก่เวลาตกใจร้อง (ตัวเมีย)

เช่น : ไก่ตกใจเมื่อมีเสียงแปลกปลอม เช่น คน, งู เข้าไป ไก่จะขัน “ไก่ตึกกะตึก”

- โจ้จ๋

ที่มา : การทำเสียงเรียกให้สุนัขมา(ลูกสุนัข)

เช่น : เวลาจะเรียกให้ลูกสุนัขมา ก็ทำเสียง “โจ้ โจ้ จ๋จ๋จ๋”

- เต๊ะจ๋ โ๊ะ๊ะจ๋

ที่มา : การทำเสียงเรียกสุนัขให้มา (สุนัขตัวใหญ่)

เช่น : การทำเสียงเรียกให้สุนัขมา “ เต๊ะจ๋ โ๊ะ๊ะจ๋จ๋ ”

4. กลุ่มคำที่มีการสลับที่พยัญชนะ

- กระดำ --> (กระ + ดำ)

ที่มา : ตะกร้า (ตะ + กร้า)

เช่น : ภาชนะสานเป็นที่ใส่ของ

- กระต้อ --> (กระ + ต้อ)

ที่มา : ตะกร้า (ตะ + กร้อ)

เช่น : กระโหลงที่สานเป็นตะกร้อใช้วิดน้ำ

- (รถ)ตามอ --> (ตา + มอ)

ที่มา : มอเตอร์ไซด์ (มอ + ตา)

เช่น : รถจักรยานยนต์ 2 ล้อ

5. กลุ่มคำที่เรียกตามลักษณะการใช้

- กระพือ กระ (ไม่มีความหมาย) + พือ (ไม่มีความหมาย)

เช่น : พัดจีน

ที่มา : การใช้พัดจีน พัดหรือโบก เรียกลักษณะนั้นว่า กระพือ (โบก , พัดไป)

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- ก้อนเช้า (ก้อนเช้า) ก้อน (วัตถุกลมๆ) + เช้า (เวลาตั้งแต่สว่างถึงเที่ยง)

เช่น : ก้อนหินที่วางใช้หุงข้าว

ที่มา : การเอาก้อนหิน 3 ก้อนมาวาง ก่อไฟ เพื่อหุงข้าว

- ชะโยน ชะ (ไม่มีความหมาย) + โยน (ทิ้งให้พ้นไกลจากตัว,เหวี่ยง)

เช่น : ที่ตักน้ำจากบ่อ

ที่มา : ถังน้ำที่โยนลงในบ่อเพื่อตักน้ำขึ้นมา

- ผ้าห่มเช้า (ผ้าห่มเช้า) ผ้า (สิ่งที่ทอถักเป็นผืนด้วยฝ้ายหรือเยื่อใยต่างๆ) + ห่ม (หุ้ม ห่อ) + เช้า (เวลาตั้งแต่สว่างถึงเที่ยง)

เช่น : ผ้าขนหนู

ที่มา : ผ้าที่ห่มไปอาบน้ำตอนเช้า

6. กลุ่มคำที่ไม่ถูกใช้แล้ว

- กะลอง กะ (กำหนด, ทหาย, คะเน) + ลอง (ทำทดสอบดู)

เช่น : การเอามือลูบหรือสะกิดลูกอ๊ณฑะ

การแทนคำ : (ไม่มี)

- ข้าวเกรก ข้าว (เมล็ดของพืชในจำพวกหญ้าใช้เป็นอาหารหลัก) + เกรก (ไม่มีความหมาย)

เช่น : ข้าวเกรียบ

การแทนคำ : ข้าวเกียบ ซึ่งเป็นการเพี้ยนเสียง จากคำว่า ข้าวเกรียบ

- ปุ่น ปุ่น (ไม่มีความหมาย)

เช่น : หั้น

การแทนคำ : หั้น ซึ่งเป็นการเพี้ยนเสียงจากคำว่า หั้น

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- เสือตบตุต เสือ (สัตว์ป่า 4 เท้ามีเล็บคม ลำตัวลายเหลืองสลับดำ) + ตบ (เอาฝ่ามือตี) + ตุต (ทวาร)

เช่น : ดัวยดักแด้

การแทนคำ : ตัวค้วง ซึ่งเป็นการเพี้ยนเสียงมาจากคำว่า ตัวค้วง

7. กลุ่มคำยืม

- เจิงเหลิม เจิง (ไม่มีความหมาย) + ดหลิม (ไม่มีความหมาย)

เช่น : น้ำแกงมากเกินไป

การแทนคำ : จะเล่น เพี้ยนมาจากคำว่า จะลั่น

เจิง เพี้ยนเสียงจากคำว่าเจ็ง (แฉ่ไปมากกว่าปกติ มักใช้แก้หน้า)

- เจียมเหลิง เจียม (รู้จักประมาณตัวเอง) + เหลิง (คะนอง,เกินความพอดี)

เช่น : สะอาด

การแทนคำ : สะอาด เอี่ยม (ซึ่งเพี้ยนเสียงมาจากคำว่า สะอาด เอี่ยม)

- แทงคอน แทง (ใช้ของคมที่มลงไป) + คอน (แบกสิ่งของของที่ห้อยปลายคานข้างเดียว)

เช่น : ไปหาเขาตั้งแต่เขายังไม่ตื่น

การแทนคำ : ไปหาเขาแต่เช้า ซึ่งดเพี้ยนเสียงมาจาก ไปหาเขาแต่เช้า

8. กลุ่มคำที่บางพยางค์ถูกตัดออกไป

- กะมั้ง กะ + มั้ง

ที่มา : กะละมั้ง (กะ + ละ + มั้ง)

เช่น : ซาม อ่าง หรือจาน

- มาชิ มา + ชิ

ที่มา : มานี้ชิ (มา + นี้ + ชิ)

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เช่น : มาทางนี้ หนองซี

- เสือกกระตี่ เสือก + กระ + ตี่

ที่มา : เสือกปลากระตี่ (เสือก + ปลา + กระ + ตี่)

เช่น : การว่ายน้่าหงายหลัง

- เดินโดกแตก เดิน + โดก + เดก

ที่มา : เดินกระโดกกระเดก (เดิน + กระโดก + กระเดก)

เช่น : เดินไปเดินมา ไม่เรียบร้อย

9. กลุ่มคำที่ถูกกลืนเสียง

- จริงเม้า จริง + เม้า

ที่มา : จริงไหมเล่า (จริง + ไหม + เล่า)

เช่น : ไซ้ไหม

- ไปชัวะ ไป + ชัวะ

ที่มา : ไปชิวะ (ไป + ชิว + วะ)

เช่น : ไปสิ (ยืนยันว่าไปแน่นอน)

10. กลุ่มคำที่เรียกตามลักษณะเฉพาะ

- ขนมคู่ ขนม (ของหวาน) + คู่ (สองอย่างควบคู่กัน)

มาจาก : ปลาทองโก้

ที่มา : ลักษณะของขนมที่ติดกันเป็นคู่

- ตั้งกางเกง ตั้ง (สันจุ่มก) + กางเกง (เครื่องนุ่ง มี 2 ขา)

ที่มา : เป้ากางเกง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มาจาก : ลักษณะส่วนตรงเป้ากางเกงที่มีลักษณะคล้ายกับคั้งหรือสันจมูก

- ปลาหง ปลา (สัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำ มีครีบ มีหาง) + หง (แดง)

มาจาก : ปลาตุ๊กตัวเล็กมีผิวด่างๆ

ที่มา : ลักษณะสีของลูกปลาที่มีผิวด่างที่ลำตัว

11. กลุ่มคำที่ใช้เหมือนกับภาษาไทยกลาง

คำศัพท์ภาษาถิ่น	ความหมาย	คำศัพท์ไทยกลาง	ความหมาย
กระเจิง	กระจาย	กระเจิง	แตกหมู่ไป
จริงจัง	มากมาย	จริงจัง	แน่แท้, หนักแน่น, มาก
ทด	ทำนบกั้นน้ำ	ทด	ที่กั้นน้ำ
ตะไก	กรรไกร	ตะไก	เครื่องมือสำหรับตัดโดยใช้หนีบ
โน้น	ไกลริบ	โน้น	ใช้ประกอบนามที่อยู่ไกล

12. กลุ่มคำที่สร้างขึ้นใหม่

- ก้วยดึงหง ก้วย (ไม่มีความหมาย) + ดึง (ไม่มีความหมาย) + หง (ไม่มีความหมาย)

การสร้างความหมายคำใหม่ : ไชวห้าง

- คุย คุย (พูดสนทนากัน)

การสร้างความหมายคำใหม่ : ป่าสูง

- เจึง เจึง (ไม่มีความหมาย)

การสร้างความหมายคำใหม่ : (ปิด) ไม่สนิด

13. กลุ่มคำที่มีบางส่วนของคำถูกตัดและเพิ่ม

- อีชีว อี + ชิว

ที่มา : (อี) + ปลา + กระ + ชิว

คำที่ใช้เดิมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วทำให้คำคำนั้นมีความหมายผิดไปจากเดิม : อี

การตัดคำ : ปลา / กระ

เช่น : ปลากระชิว

- อี๋ซ้อง อี + ซ้อง

ที่มา : (อี๋) + ตะ + ซ้อง

คำที่ใช้เติมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วทำให้คำคำนั้นมีความหมายผิดไปจากเดิม : อี๋

การตัดคำ : ตะ

เช่น : ตะซ้องใส่ปลา

- ใ้โต้ง ใ้ + โต้ง

ที่มา : (ใ้) + ไ้ + โต้ง

คำที่ใช้เติมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วทำให้คำคำนั้นมีความหมายผิดไปจากเดิม : ใ้

การตัดคำ : ไ้

เช่น : ไ้โต้ง

14. กลุ่มคำที่เพิ่มคำอุปสรรค

- อีโห่ง (อี) คำที่ใช้เติมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วทำให้คำคำนั้นมีความหมายผิดไปจากเดิม + โห่ง

ที่มา : โห่ง

เช่น : เครื่องซ้องปลา

- อี๋นึ่ง (อี) คำที่ใช้เติมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วทำให้คำคำนั้นมีความหมายผิดไปจากเดิม + นึ่ง

ที่มา : นึ่ง

เช่น : หนอนผีเสื้อ

- อี้อ้อ (อี) คำที่ใช้เติมเข้าข้างหน้าคำอื่นแล้วทำให้คำคำนั้นมีความหมายผิดไปจากเดิม + อ้อ

ที่มา : อ้อ

เช่น : มันสมอง

15. กลุ่มคำที่สระเปลี่ยน

- กะต่อนกระแต่น กระต่อนกระแต่น

เช่น : ไม่เป็นขึ้นเป็นอัน, ไม่สืบเนื่อง

- ชวดเลย ชวดเลย

เช่น : อด, ไม่ได้, ผิดหวัง

- จัว วัว

เช่น : วัว ; สัตว์ 4 ขาเลี้ยงลูกด้วยนม

16. กลุ่มคำที่ตัวควบกล้ำหายไป

- ไชห่าง ไชว์ห่าง

เช่น : ไชว์ห่าง ; เอาขาข้างหนึ่งขาดบนอีกข้างหนึ่ง

- เพียงท่า เหลียงท่า

เช่น : เสียท่า, พลาดท่า

บทสรุป

ภาษาถิ่นพรานกระต่ายเป็นภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนในปัจจุบันนอกจากชาวอำเภอพรานกระต่ายแล้วยังมีผู้ใช้ ภาษาถิ่นพรานกระต่าย ในเขตอำเภอเมือง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดตากและ จังหวัดสุโขทัย จากผลงานวิจัย พบว่า ภาษาถิ่นพรานกระต่าย มี 5 วรรณยุกต์ เหมือนกับภาษาไทยกลางนั่นคือ วรรณยุกต์ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ คำที่ออกเสียงในวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทยกลาง จะออกเสียงในวรรณยุกต์ เอก ในภาษาถิ่นพรานกระต่าย และคำที่ออกเสียงในวรรณยุกต์ เอกและโทในภาษาไทยกลาง จะออกเสียงในวรรณยุกต์จัตวา ในภาษาถิ่นพรานกระต่าย และในด้านของคำศัพท์เฉพาะของภาษาถิ่นพรานกระต่ายนั้น เราสามารถแบ่งออกได้เป็น 16 กลุ่ม โดยในปัจจุบันการ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่าย มีลักษณะการใช้แบบกระจายออกไปแบบเครือข่าย โดยผู้ใช้จะมีความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของในภาษา ทำให้การใช้ภาษาถิ่นพรานกระต่ายยังคงอยู่ และถูกสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นต่อไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ภาษาถิ่น ภาษาพรานกระต่าย ภาษากำแพงเพชร

ที่มา : [https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=ภาษาถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร_\(พรานกระต่าย\)](https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=ภาษาถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร_(พรานกระต่าย))

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-09

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1363&code_db=610006&code_type=07

The Office Of Academic Resource Information And Technology